ผู้บริหารสถานศึกษานวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล

School Administrators Implementing Innovation and Educational Management Technology in the Digital Age

ชฎาภัทร เปี่ยมอินทร์[1]
Chadapat Piam-in

Received: February 02, 2026
Revised: August 30, 2026
Accepted: August 30, 2026

บทคัดย่อ

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการนำพาสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานมีความรวดเร็ว เป็นระบบ และสามารถใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม บทความนี้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้งด้านบทบาท คุณลักษณะ และทักษะที่จำเป็น ตลอดจนการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรมีวิสัยทัศน์ เปิดรับการเปลี่ยนแปลง มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี สามารถวางแผนและตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูล ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป เพื่อช่วยลดขั้นตอนการทำงาน เพิ่มความรวดเร็วในการสื่อสาร และทำให้การบริหารทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงไม่ได้มีหน้าที่เพียงนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานเท่านั้น แต่ต้องสามารถนำความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และการมีส่วนร่วมของบุคลากรมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการ

[1] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: kitty@cmu.ac.th, Tel. 096-1453695.

ยกระดับคุณภาพการศึกษา และเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษายุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา, นวัตกรรมและเทคโนโลยี

Abstract

School administrators in the digital age played a crucial role in guiding educational institutions to adapt to societal and technological changes. They utilized technology and innovation as management tools to ensure efficient, systematic operations and effective data-driven decision-making. This article presented concepts regarding school administrators in the digital age, including their roles, characteristics, and essential skills, as well as the application of innovation and technology in school administration. The study found that school administrators in the digital age should have vision, be open to change, possess knowledge and skills in using technology, be able to plan and make decisions based on data, encourage teachers and staff to develop their technological knowledge and skills, and provide opportunities for staff to participate in school development. In addition, administrators should apply technology to academic administration, budget administration, personnel administration, and general administration to help reduce work processes, increase the speed of communication, and maximize the efficiency of resource management. Therefore, school administrators in the digital age were not only responsible for using technology in their work, but also for being able to appropriately apply knowledge, technology, innovation, and staff participation to the context of the school in order to develop management, improve the quality of education, and prepare the school to keep pace with the changes in the digital age effectively and sustainably.

Keywords: School Administrators, Educational Administration in the Digital Era, Innovation and Technology

บทนำ

สราวุธ ปัดตังทานัง, พระวรเชษฐ์ วิสุทธิสาโร และสุรินทร์ นานาผล (2568) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับบทบาทและพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนรู้ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สนับสนุนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ภายใต้บริบทดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการอย่างรอบด้าน สามารถนำองค์กรให้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ความสำเร็จของสถานศึกษาส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารในการกำหนดทิศทาง พัฒนาบุคลากร และบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน (อมรรัตน์ เตชะนอก, 2563) สำหรับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถจำแนกได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี 2) การส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี 3) การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุน และ 4) การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยมุ่งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป (ธนรัตน์ กุลศรี, 2564)

จากบทบาทดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมิได้มุ่งเพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารและบุคลากรให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม โดย OECD (2023) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากรทางการศึกษา โดยชี้ว่าการใช้ทรัพยากรและเครื่องมือดิจิทัลอย่างเหมาะสมควรเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะทางวิชาชีพของครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากร

ทางการศึกษา และควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ UNESCO (2024) ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำต่อการพัฒนาสถานศึกษาและระบบการศึกษา รวมถึงความจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้บริหารให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ผลการศึกษาในประเทศไทยยังสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดย วิภาวดี จักรแก้ว, เบญจพร ชนะกุล และสุภาพ เต็มรัตน์ (2565) พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.55) ขณะที่ เฌณิศา ศรีวิชัย (2566) พบว่า การรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08) และจันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ และกษมา ชนะวงศ์ (2567) พบว่า การใช้เทคโนโลยีในการบริหารเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด (PNImodified = 0.31) ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าแม้ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีการใช้และการรู้ดิจิทัลอยู่ในระดับสูง แต่การพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยียังคงมีความจำเป็น โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร การพัฒนาบุคลากร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

พีระ ดีเลิศ, จันจิรา ดีเลิศ และพิชญ์วรา จันทร์แย้ม (2567) กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลว่า เป็นการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน โดยครอบคลุมภารกิจสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล เป็นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การกำกับติดตาม และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (ณัฐสิริ ละน้อย และจารุวรรณ แก่นทรัพย์, 2568)

ด้านการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล เป็นการนำเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศออนไลน์มาใช้ในการวางแผนงบประมาณ การเงิน และการจัดเก็บหลักฐานทางการเงิน เพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบ ถูกต้อง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ (มิ่งขวัญ อินต๊ะพิงค์, ธีระภัทร ประสมสุข, เมืองอินทร์ ชรสุวรรณ และพงษ์ไทย บัววัด, 2567)

ด้านการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล เป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนอัตรากำลัง การสรรหา การบรรจุและแต่งตั้ง การจัดเก็บข้อมูลบุคลากร ตลอดจนการพัฒนาครูและบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ตฤนพรรษ มงคล, จันทรฉาย ยมสูงเนิน, ธีระภัทร ประสมสุข และเสกชัย ชมภูนุช, 2569)

ด้านการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารระบบสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์ การประสานงานกับชุมชน ตลอดจนการจัดการสภาพแวดล้อมและภารกิจสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ธนาชัย เพียรไทสงค์, อมรทิพย์ เจริญผล และชารี มณีศรี, 2569)

การขับเคลื่อนภารกิจทั้ง 4 ด้านให้เกิดประสิทธิผล มิได้ขึ้นอยู่กับการนำเทคโนโลยีมาใช้เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและภารกิจขององค์กร โดย Drake and Roe (1986) ได้เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะทางความรู้ความคิด 2) ทักษะทางเทคนิค 3) ทักษะทางการศึกษาและการสอน 4) ทักษะทางมนุษย์ และ 5) ทักษะทางความคิดรวบยอด ซึ่งทักษะดังกล่าวช่วยให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติหน้าที่และบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของอิศรา หาญรักษ์ (2563) ที่พบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ควรได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ ทักษะด้านความคิดรวบยอด และทักษะด้านเทคนิค สะท้อนให้เห็นว่า นอกจากความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลยังจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการบริหารควบคู่กัน เพื่อให้สามารถบริหารบุคลากร วิเคราะห์และตัดสินใจ ตลอดจนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการดำเนินงาน อันจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการบริหารและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมทั้งด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยส่งเสริมให้ครูแสวงหาความรู้และสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยสนับสนุนให้ครูนำข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (ชยพล

พานิชเลิศ และเพียงแข ภูผายาง, 2564) ขณะเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลยังมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี โดยต้องมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถบริหารจัดการและใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของบุคลากร สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ ปลอดภัย และมีจริยธรรม (กิตติ สมอุ่มจารย์, 2568) จากบริบทดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องปรับบทบาทและพัฒนาศักยภาพของตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา สังคม และเทคโนโลยี โดยบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสามารถสรุปได้ 5 ประการ ดังนี้

1. การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เปิดรับองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

2. การมีความคิดเชิงกลยุทธ์และมองไปสู่อนาคต ผู้บริหารควรสามารถคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์สถานการณ์ และแสวงหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาสถานศึกษาโดยไม่ยึดติดกับนโยบาย ระบบ หรือวิธีปฏิบัติแบบเดิมเพียงอย่างเดียว

3. การแบ่งปันและกระจายความเป็นผู้นำ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อใช้ศักยภาพและความเชี่ยวชาญที่หลากหลายของบุคลากรในการสร้างสรรค์แนวทางใหม่และร่วมกันแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา

4. การเปิดรับและกล้าทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ ผู้บริหารควรมีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อเทคโนโลยีและนวัตกรรม กล้าที่จะเรียนรู้และทดลองนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษา พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้แก่บุคลากรในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

5. การเห็นคุณค่าของความรู้และประสบการณ์เดิม ผู้บริหารไม่ควรละเลยองค์ความรู้ ประสบการณ์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมที่มีคุณค่า แต่ควรนำมาประยุกต์และเชื่อมโยงกับแนวคิดและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างเหมาะสมและได้รับการยอมรับร่วมกัน (จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์, 2564)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถมองเห็นทิศทางและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนกรอบความคิดและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากการพัฒนาตนเองแล้ว ผู้บริหารยังต้องสามารถบริหารบุคลากรและองค์กร โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม กระจายบทบาทและความรับผิดชอบตามความรู้และความสามารถ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภาพรวม ขณะเดียวกัน การก้าวไปสู่การเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลไม่ได้หมายถึงการละทิ้งความรู้หรือประสบการณ์ที่ผ่านมา แต่ควรนำบทเรียนและประสบการณ์เดิมมาวิเคราะห์ ปรับใช้ และเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่อย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถนำพาสถานศึกษาปรับตัวและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคุณลักษณะที่สำคัญครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยสามารถกำหนดทิศทาง ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ และบริหารจัดการข้อมูลของสถานศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านการสื่อสาร โดยสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดต่อสื่อสาร 3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของครู และ 4) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี ตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (สาคร มหาหิงค์, บุญจักรวาล รอดบำเรอ และวิราภรณ์ ส่งแสง, 2565)

นอกจากคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา โดยควรกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาให้ชัดเจน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีให้สามารถใช้งานและเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยี พัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้บุคลากรนำเทคโนโลยีมาสร้างสรรค์นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน ตลอดจนจัดให้มีระบบกำกับติดตามและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559)

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของหาญชัย เกียรติฟูเฟื่อง, วิทยา จันทร์ศิลา และสถิรพร เชาวน์ชัย (2565) ที่พบว่า ความต้องการพัฒนาคุณลักษณะในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ การมีความคิดสร้างสรรค์ การสร้างแรงบันดาลใจ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการมีมนุษยสัมพันธ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความสามารถในการกำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ขณะเดียวกันผู้บริหารยังจำเป็นต้องพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากร ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร ตลอดจนการสร้างมนุษยสัมพันธ์และความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดและผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการมีวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์ การเปิดรับการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารและสร้างความร่วมมือ การพัฒนาบุคลากรและวัฒนธรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลจึงต้องสามารถผสานความรู้ด้านการบริหาร ภาวะผู้นำ และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสังคมดิจิทัล

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะที่หลากหลายเพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความสามารถด้านการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี การคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับบุคลากรในองค์กร ทั้งนี้ ไกรศร เจียมทอง (2561) กล่าวถึงทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นความสามารถในการปฏิบัติงานบริหารที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ ความรู้และความชำนาญ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว โดยประกอบด้วยทักษะสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่

1. ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี เป็นความสามารถในการสื่อสารและนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2. ทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการคิดริเริ่ม แสวงหาแนวทางใหม่ และประยุกต์แนวคิดให้เหมาะสมกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง

3. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสร้างความร่วมมือภายในองค์กร

4. ทักษะด้านเทคนิค เป็นความรู้และความสามารถในการใช้วิธีการ กระบวนการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการบริหารและปฏิบัติงาน

5. ทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นความสามารถในการบริหารและประพฤติปฏิบัติตนบนพื้นฐานของความถูกต้อง มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ

6. ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นความสามารถในการพัฒนาและประยุกต์แนวคิดหรือวิธีการใหม่ เพื่อยกระดับการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของธนวัฒน์ สุวรรณเหลา (2564) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการสื่อสารและประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงาน 2) ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการสอน โดยส่งเสริมการพัฒนาครูให้สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์ โดยส่งเสริมการคิดริเริ่ม การสร้างขวัญกำลังใจ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ โดยกำหนดนโยบายและสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และ 5) ทักษะด้านเทคนิคทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ผลการศึกษาของพิเชษฐ์ ประสานชีพ และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์ (2568) พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารจัดการองค์การทั้งระบบ และด้านพลเมืองดิจิทัลและความฉลาดทางสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะ พบว่าด้านการบริหารจัดการองค์การทั้งระบบมีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านพลเมืองดิจิทัลและความฉลาดทางสังคม ด้านการสื่อสาร และด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

จากแนวคิดและผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเท่านั้น แต่เป็นการผสมผสานระหว่าง

ทักษะด้านการบริหาร การสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ การคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม การบริหารจัดการองค์การอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีความรับผิดชอบ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะเหล่านี้ควบคู่กัน เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารสถานศึกษานวัตกรรมและเทคโนโลยียุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม เป็นกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ ออกแบบ และพัฒนาแนวคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดและการสร้างสรรค์ มากกว่าการมุ่งควบคุมหรือสั่งการ ทั้งนี้ กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การอำนวยการ การประสานงาน และการรายงานและประเมินผลงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันเพื่อให้การพัฒนานวัตกรรมของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีทิศทางและต่อเนื่อง (ณปภาพร จันทร์ดวง และมัทนา วังถนอมศักดิ์, 2566)

ขณะเดียวกัน การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับการนำนวัตกรรมมาใช้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สนับสนุนการขับเคลื่อนนวัตกรรมภายในสถานศึกษา โดยกัญภร เอี่ยมพญา, สรรเสริญ หุ่นแสน, ศรัญภร ศิลปประเสริฐ, กฤษฎา พลอยศรี และอดิเรก เยาว์วงค์ (2567) พบว่า ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร 2) การนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นจูงใจ 3) เครือข่ายความร่วมมือ และ 4) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยตัวบ่งชี้ทั้ง 4 ด้านมีความสำคัญต่อการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมของสถานศึกษา

นอกจากการสร้างนวัตกรรมภายในองค์กรแล้ว การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลยังจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้เชื่อมโยงการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ จารุ โสภาคะยัง และสุกัญญา สุดารารัตน์ (2566) เห็นว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับตัวและเรียนรู้ทักษะและกระบวนการทางดิจิทัล สามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร การเข้าถึงและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนเชื่อมโยงเครือข่ายและเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถเข้าถึง แลกเปลี่ยน และใช้

ประโยชน์จากข้อมูลในการพัฒนางานและองค์กร นอกจากนี้ ยังควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ทั้งในระบบบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว ความคล่องตัว และประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษา อันนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับยุบลวรรณ สาชนะ (2568) ที่เสนอว่า การขับเคลื่อนนวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลควรดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่าน 4 แนวทางสำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล 2) การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ 3) การบูรณาการเทคโนโลยีตามกรอบ SAMR และ 4) การบริหารจัดการข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยแนวทางเหล่านี้ต้องดำเนินการอย่างสอดคล้องและต่อเนื่องตามบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ การขับเคลื่อนนวัตกรรมในยุคดิจิทัลไม่ได้หมายถึงเพียงการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ แต่ยังรวมถึงการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร วิธีคิด และกระบวนการทำงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถร่วมกันสร้างการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า การบริหารสถานศึกษาด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงทั้งด้านการบริหาร ภาวะผู้นำ บุคลากร เทคโนโลยี ข้อมูล และวัฒนธรรมองค์กรเข้าด้วยกัน โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดริเริ่มและการสร้างนวัตกรรม ควบคู่กับการนำเทคโนโลยีและข้อมูลมาใช้สนับสนุนการบริหารและการตัดสินใจ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัว พัฒนาการจัดการศึกษา และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการจัดการศึกษา โดยผู้บริหารจำเป็นต้องเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับภารกิจและบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงาน บุคลากร และผู้เรียน ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาสามารถพิจารณาได้ในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการข้อมูลและสารสนเทศ โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรวบรวม จัดเก็บ ประมวลผล และใช้ข้อมูลประกอบการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นและนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม (กรธิดา รักธรรม, สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม และชาญชัย วงศ์สิรสวัสดิ์, 2568)

2. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารและการประสานงาน โดยผู้บริหารนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มช่องทางในการสื่อสาร การติดต่อและประสานงานกับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผ่านช่องทางและแอปพลิเคชันที่หลากหลาย รวมทั้งใช้สื่อและอุปกรณ์ดิจิทัลในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อให้การสื่อสารและการดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (นิกร ธานีวรรณ, 2567)

3. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ครูสามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (รัตนาวดี เที่ยงตรง และฉลอง ชาตรูประชีวิน, 2565)

4. การพัฒนาทักษะและสมรรถนะดิจิทัล โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งสมรรถนะดิจิทัลหลัก สมรรถนะดิจิทัลประจำสายงาน และสมรรถนะดิจิทัลส่วนบุคคล โดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์ การจัดการข้อมูลและทรัพยากร การรู้ดิจิทัล การสื่อสาร ความร่วมมือ การสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัสนี โปราณานนท์, สันติ บูรณะชาติ, ธิดาวัลย์ อุ่นกอง และน้ำฝน กันมา, 2567)

5. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานและบริหารทรัพยากรของสถานศึกษา เพื่อช่วยลดขั้นตอนการทำงาน เพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงาน และสนับสนุนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษามากที่สุด (กมลชนก เพ่งผล และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์, 2567)

สรุปผล

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา นวัตกรรม และเทคโนโลยีการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การบริหารสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้บริหารจึงต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงาน และการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรมีวิสัยทัศน์ มองเห็นแนวโน้มในอนาคต เปิดรับสิ่งใหม่ เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลยังต้องอาศัยคุณลักษณะและทักษะหลายด้านควบคู่กัน ทั้งความสามารถในการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากร การบริหารจัดการองค์กร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารควรสามารถนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบการวางแผนและตัดสินใจ ตลอดจนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไปมีความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขณะเดียวกัน นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บและใช้ข้อมูลสารสนเทศ การติดต่อสื่อสารและประสานงาน การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาความสามารถด้านดิจิทัลของบุคลากร รวมถึงการลดขั้นตอนและเพิ่มความคล่องตัวในการทำงาน อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเครื่องมือหรือระบบเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาที่จะเรียนรู้ ปรับตัว และร่วมกันนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของสถานศึกษา

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงควรเป็นผู้นำที่สามารถนำความรู้ด้านการบริหาร เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสม มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและการทำงานร่วมกัน ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และสนับสนุนให้เกิดการคิดและพัฒนาวิธีการทำงานใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง พัฒนาการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถพัฒนาเป็นกรอบแนวคิด “ผู้บริหารสถานศึกษาเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล” ซึ่งเกิดจากการบูรณาการองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และการบริหารด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกลและคิดเชิงกลยุทธ์ มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหาร พร้อมเปิดรับเทคโนโลยีและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

ขณะเดียวกัน ผู้บริหารจำเป็นต้องมี สมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัล ทั้งด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ทักษะการบริหาร การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ สมรรถนะดิจิทัล ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรม โดยสามารถวางแผน ตัดสินใจ และกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีความคิดเชิงนวัตกรรมและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารและสร้างความร่วมมือกับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงสามารถใช้เทคโนโลยีและ

ข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการบริหารจัดการภายใต้หลักความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี

นอกจากนี้ การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรขับเคลื่อนด้วย นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยนำข้อมูลและสารสนเทศมาใช้ประกอบการตัดสินใจ ใช้ช่องทางดิจิทัลในการสื่อสารและประสานความร่วมมือ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล จึงหมายถึง ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีสมรรถนะในการบริหารและการใช้เทคโนโลยี สามารถนำนวัตกรรมและข้อมูลสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมและขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ วิสัยทัศน์ (Vision) คน (People) ดิจิทัล (Digital) นวัตกรรม (Innovation) และความยั่งยืน (Sustainability) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืนในยุคดิจิทัล.

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้เขียนขอรับรองว่า ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) ที่อาจมีอิทธิพลต่อการออกแบบและการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการนำเสนอและเผยแพร่ผลการวิจัย

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ

ผู้เขียนได้ใช้ ChatGPT ซึ่งเป็นเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิดที่พัฒนาโดย OpenAI เพื่อช่วยในการตรวจแก้และปรับปรุงภาษา การเรียบเรียงประโยคและย่อหน้าให้มีความชัดเจน การเสนอแนวทางในการจัดลำดับและสังเคราะห์เนื้อหาบางส่วนของบทความ ตลอดจนช่วยในการออกแบบและสร้างอินโฟกราฟิกเพื่อประกอบการนำเสนอเนื้อหา โดยสาระสำคัญ ข้อมูล และองค์ความรู้ที่นำเสนอในอินโฟกราฟิกมาจากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ของผู้เขียน ภายหลังการสร้างอินโฟกราฟิก ผู้เขียนได้นำผลงานไปตรวจสอบและปรับแก้ข้อความ รูปแบบ และองค์ประกอบที่คลาดเคลื่อนด้วยโปรแกรม Canva เพื่อให้มีความถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหาของบทความ ทั้งนี้ ผู้เขียนใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุน มิได้ใช้เพื่อทดแทนการ

วิเคราะห์ การตีความ หรือการตัดสินใจทางวิชาการ และผู้เขียนได้ตรวจสอบ แก้ไข และพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาและสื่อประกอบทั้งหมดก่อนนำมาใช้ โดยผู้เขียนเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และความสมบูรณ์ของบทความฉบับสุดท้าย

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ไม่เกี่ยวข้อง (Not applicable) เนื่องจากบทความนี้เป็นบทความวิชาการที่จัดทำขึ้นจากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิชาการที่เผยแพร่แล้ว โดยไม่มีการเก็บรวบรวมหรือสร้างชุดข้อมูลวิจัยขึ้นใหม่

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

ไม่เกี่ยวข้อง (Not applicable) เนื่องจากบทความนี้เป็นบทความวิชาการที่จัดทำขึ้นจากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิชาการที่เผยแพร่แล้ว โดยไม่มีการดำเนินการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ และไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลอ่อนไหวจากผู้เข้าร่วมการวิจัย จึงไม่อยู่ในขอบข่ายที่ต้องขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

บทความวิชาการนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร หรือแหล่งทุนภายนอกใด ๆ ผู้เขียนเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดทำบทความด้วยตนเอง และไม่มีผู้ให้ทุนที่มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา และการเผยแพร่บทความ

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

ผู้เขียนเป็นผู้ดำเนินการจัดทำบทความวิชาการนี้เพียงผู้เดียว โดยรับผิดชอบการกำหนดแนวคิดและกรอบของบทความ (Conceptualization) การสืบค้นและรวบรวมเอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง (Investigation) การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Formal Analysis) การจัดทำต้นฉบับ (Writing – Original Draft) และการตรวจสอบ แก้ไข และปรับปรุงต้นฉบับ (Writing – Review & Editing) รวมทั้งรับผิดชอบต่อความถูกต้องและความสมบูรณ์ของบทความฉบับสุดท้าย

เอกสารอ้างอิง

กมลชนก เพ่งผล และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์. (2567). แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 25*(2), 566–579.

กรธิดา รักธรรม, สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม และชาญชัย วงศ์สิรสวัสดิ์. (2568). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน, 7*(3), 1005–1018.

กัญภร เอี่ยมพญา, สรรเสริญ หุ่นแสน, ศรัญภร ศิลปประเสริฐ, กฤษฎา พลอยศรี และอดิเรก เยาว์วงค์. (2567). ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 11*(8), 301–312.

กิตติ สมอุ่มจารย์. (2568). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้ยุคดิจิทัล. *วารสารการทดสอบและการประเมินทางการศึกษาระดับชาติ, 6*(1), 1–16.

ไกรศร เจียมทอง. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. https://arit.rmu.ac.th/?page_id=5222

จันทิมา ชิ้นปิ่นเกลียว, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ และกษมา ชนะวงศ์. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 8*(2), 131–145.

จารุ โสภาคะยัง และสุกัญญา สุดารารัตน์. (2566). นวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารราชภัฏพระนครวิชาการ, 2*(1), 27–35.

จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์. (2564, 17 มีนาคม). *บทบาทของผู้บริหารการศึกษายุคดิจิทัล*. https://adacstou.wixsite.com/adacstou/singlepost/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%82%E0%B8%A.

ชยพล พานิชเลิศ และเพียงแข ภูผายาง. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8*(1), 45–57.

เณณิศา ศรีวิชัย. (2566). *การศึกษาการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. University of Phayao Digital Collections.

ณปภาพร จันทร์ดวง และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม. *วารสารบริหารการศึกษา มศว, 20*(39), 144–150.

ณัฐสิริ ละน้อย และจารุวรรณ แก่นทรัพย์. (2568). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.), 7*(4), 213–232.

ตฤณพรรษ มงคล, จันทรฉาย ยมสูงเนิน, ธีระภัทร ประสมสุข และเสกชัย ชมภูนุช. (2569). การบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาจอมทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6. *วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์, 10*(1), 463–476.

ธนรัตน์ กุลศรี. (2564). *การศึกษาบทบาทของผู้บริหารต่อการจัดการศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอเมืองเชียงราย* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. University of Phayao Digital Collections.

ธนวัฒน์ สุวรรณเหลา. (2564). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/4183

ธนาชัย เพียรไทสงค์, อมรทิพย์ เจริญผล และชารี มณีศรี. (2569). การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 6*(2), 867–878.

นิกร ธานีวรรณ. (2567). *แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1* [วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด]. https://dcms.thailis.or.th/tdc/login.php?Int_code=32&RecId=745&obj_id=3441&xcode=Array

พิเชษฐ์ ประสานชีพ และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2568). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม. *วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา, 5*(2), 98–107.

พีระ ดีเลิศ, จันจิรา ดีเลิศ และพิชญ์วรา จันทร์แย้ม. (2567). วัฒนธรรมองค์กรกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ, 5*(3), 153–163.

มิ่งขวัญ อินต๊ะพิงค์, ธีระภัทร ประสมสุข, เมืองอินทร์ ชรสุวรรณ และพงษ์ไทย บัววัด. (2567). การบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา กลุ่มการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 9*(1), 1127–1138.

ยุบลวรรณ สาชนะ. (2568). นวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.), 7*(3), 635–649.

รัตนาวดี เที่ยงตรง และฉลอง ชาตรูประชีวิน. (2565). การศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 7*(8), 404–418.

วิภาวดี จักรแก้ว, เบญจพร ชนะกุล และสุภาพ เต็มรัตน์. (2565). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9*(1), 275–292.

สราวุธ ปัดตังทานัง, พระวรเชษฐ์ วิสุทธิสาโร และสุรินทร์ นานาผล. (2568). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์*, 5(1), 22–30.

สาคร มหาหิงค์, บุญจักรวาล รอดบำเรอ และวิราภรณ์ ส่งแสง. (2565). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา, 1*(4), 62–75.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

หาญชัย เกียรติฟูเฟื่อง, วิทยา จันทร์ศิลา และสถิรพร เชาวน์ชัย. (2565). ความต้องการพัฒนาคุณลักษณะในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. *Journal of Modern Learning Development, 7*(6), 184–193.

อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*, 5(6), 364–373.

อัสนี โปราณานนท์, สันติ บูรณะชาติ, ธิดาวัลย์ อุ่นกอง และน้ำฝน กันมา. (2567). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารโรงเรียนเอกชน. *วารสารรัชต์ภาคย์, 18*(59), 384–400.

อิศรา หาญรักษ์. (2563). *ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนครพนม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=61421229121

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559, 1 พฤศจิกายน). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era)*. https://www.trueplookpanya.com/education/content/52232/-edu-teaartedu-teaart-teaartdir--

Drake, T. L., & Roe, W. H. (1986). *The principalship (3rd ed.).* Macmillan.

OECD. (2023, December 13). *OECD Digital Education Outlook 2023: Towards an effective digital education ecosystem*. OECD.

UNESCO. (2024). *Global Education Monitoring Report 2024/5: Leadership in education – Lead for learning*. (Report). UNESCO.